

УДК 811.111'255.4

Символи горизонталі та вертикалі в казкових творах та специфіка їх відтворення у перекладі

Воловик А. А.

аспірантка кафедри англійської і німецької філології та перекладу імені професора І. В. Корунця
Київського національного лінгвістичного університету;
e-mail: volovyk.anna@gmail.com; ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5362-5328>;
GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?user=nxrPXA4AAAAJ&hl=ru>
(Київ)

Однією з найсуттєвіших форм світосприйняття для людини постає просторова орієнтація. Починаючи ще зі стародавніх часів, люди засвоювали простір через горизонтальний, а пізніше – через вертикальний виміри, цілісне символічне відображення яких особливо чітко можна прослідкувати у жанрі казки. Виступаючи однією з найархаїчніших форм усної народної творчості, саме цей жанр увібрав у себе елементи міфологічного світосприйняття первісних людей, їх мислення та способу життя, а згодом доповнився індивідуально-авторськими елементами світобачення. Символи горизонтального та вертикального вимірів у казках відображають як первинні (фізичні) так і вторинні (оцінні, морально-етичні та церковно-релігійні) значення. Незважаючи на порівняно широке коло досліджень різних аспектів символіки казкових творів, питанню, пов'язаному зі специфікою відтворення символів вертикалі та горизонталі у перекладі, присвячена незначна кількість науково-практичних розвідок. Мета статті полягає у висвітленні способів відтворення символів вертикалі та горизонталі з англомовних та українських казок у цільовій мові, а також в оцінці достовірності їх передачі для адекватного сприйняття приймаючою культурою. За підсумками проведеного дослідження встановлено, що завдяки універсальності значень, притаманних групі символів вертикалі та горизонталі в різних культурах, її відтворення у цільовій мові не викликає значних труднощів у перекладачів, однак вимагає ретельного аналізу значень зазначеної групи символів для визначення її ролі в контексті окремого казкового твору, і відповідно, важливості її відтворення у культурі реципієнта.

Ключові слова: адекватний переклад, казка, символіка вертикалі / горизонталі, символи простору, універсальні символи.

Воловик А. А. Символы вертикали и горизонталей в сказках и специфика их перевода. Одной из важнейших форм мировосприятия для человека является пространственная ориентация. Начиная с древних времен люди усваивали пространство через горизонтальный, а позже и через вертикальный измерения, целостное символическое отображение которых особенно четко можно проследить в жанре сказки. Являясь одной из наиболее архаичных форм устного народного творчества, именно сказка впитала в себя элементы мифологического мировосприятия первобытных людей, их мышление и образа жизни, а со временем была дополнена индивидуально-авторскими элементами мировоззрения. Символы горизонтального и вертикального измерений в сказках отображают как первичные (физические), так и вторичные (оценочные, морально-этические и церковно-религиозные) значения. Несмотря на сравнительно широкий круг исследований различных аспектов символики сказочных произведений, вопросу специфики воспроизведения символов вертикали и горизонталей в переводе, посвящено незначительное количество научно-практических исследований. Цель статьи заключается в определении способов воспроизведения символов вертикали и горизонталей с англоязычных и украинских сказок в целевом языке, а также в оценке достоверности их передачи для адекватного восприятия принимающей культурой. По итогам проведенного исследования установлено, что благодаря универсальности значений, присущих группе символов вертикали и горизонталей в разных культурах, ее воспроизведения в целевом языке не вызывает больших трудностей у переводчиков, однако требует тщательного анализа значений указанной группы символов для определения ее роли в контексте отдельного сказочного произведения, и соответственно, важности ее воспроизведения в культуре реципиента.

Ключевые слова: адекватный перевод, сказка, символика вертикали / горизонталей, символы пространства, универсальные символы.

Volovyk A. Distinctive features of horizontal and vertical symbols in fairy tales and specificity of their reproduction in translation. Orientation in space plays an essential role for a human being in the view of his / her life. Beginning from the ancient times, people explored space through horizontal and later vertical dimensions. This led to symbolization of objects that surrounded them. Complete reflection of symbols of space, in particular, horizontal and vertical symbols, is concisely traced in

the fairy tale genre. Being one of the archaic forms of folklore, the fairy tale co-opted various elements of mythological beliefs of primitive people, their cognition and way of life, and later was supplemented by individual idiosyncratic elements of the world view. Symbols of both dimensions actualize primary (physical) and secondary meanings (which are also signified by evaluative, moral and ethical, as well as ecclesiastically religious meanings). The most frequently used vertical and horizontal symbols in the fairy tales are those actualized according to the “right” / “left” and “top” / “bottom” criteria. Despite relatively extended research in the field of fairy tale symbols, there are few studies which deal with the issue of conveying vertical and horizontal symbols into the target language. The aim of the article is to highlight the ways of rendering vertical and horizontal symbols taken from English and Ukrainian fairy tales, and to assess adequacy of their reproduction in the target language. According to the results of the research, it can be concluded that due to its universal character, the symbols of vertical and horizontal space are easily rendered into the receiving cultures. However, adequate reproduction of vertical and horizontal symbols requires identification of their role in a certain fairy tale text, and, consequently, the importance of their rendering into the target language.

Key words: adequate translation, a fairy tale, vertical and horizontal symbols, symbols of space, universal symbols.

1. Вступ. Горизонтальний та вертикальний просторові виміри виступають основними орієнтаціями в межах кожної окремої групи символів, зокрема символіки кордону, контакту, центру, іншосвіту, однак з метою осягнення усїєї символічної картини казкового твору, дослідження символіки вертикалі та горизонталі як окремої системи та її відтворення в цільовому тексті, належать до окремих завдань перекладачів, які працюють з таким жанром художньої літератури, як казка. Символи вертикалі та горизонталі відображають основні риси архаїчної свідомості народів та виступають одними із суттєвих елементів формування символічної картини світу суспільстві. Крім того, символи зазначеної групи визначають шляхи орієнтації у просторі, насамперед, людини, що чітко прослідковується в жанрі народної казки та частково актуалізується в літературних казках. Усе зазначене змушує перекладача шукати способи адекватного відтворення символіки вертикалі та горизонталі, щоб зберегти та достовірно передати усї їх можливі значення у цільовій культурі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з античності і до сьогодні, поняття “символ” поставало об’єктом вивчення багатьох дослідників у межах різноманітних теоретико-практичних розвідок: О. Ф. Лосєв, 1995 [8], Ю. М. Лотман, 2000 [9], П. Флоренський, 1999 [17], Ч. Пірс, 2000 [12], О. В. Шелестюк, 2004 [18], J. Campbell, 2004 [20]; F. V. Da Silva, 2002 [23] та інші. З-поміж наукових розвідок, присвячених вивченню різних аспектів відтворення символу в перекладі, слід виділити роботи таких дослідників, як Н. О. Верхотурова, 2013 [5]; В. М. Кикоть, 2013 [7]; О. В. Ребрій, 2012 [13], В. В. Соколова, 2006 [14]; К. О. Панасенко, 2015 [11] тощо. З розгорнутим та ґрунтовним аналізом символіки вертикалі та горизонталі і способами її відтворення в межах художнього тексту можна ознайомитись, проаналізувавши праці М. О. Новикової та І. М. Шами, 1996 [10]. Проте, варто зауважити, що у межах комплексного перекладознавчого аналізу символіка вертикалі та горизонталі у рамках жанру казки ще досі не була практично розроблена та теоретично узагальнена на теренах українського та зарубіжного перекладознавства. Тому ґрунтовне

дослідження зазначених вище питань у нашій розвідці визначає **актуальність** роботи.

Мета статті. Мета нашої розвідки полягає у висвітленні способів відтворення символів вертикалі та горизонталі з англійських та українських казок у цільовій мові, а також в оцінці достовірності їх передачі для адекватного сприйняття приймаючою культурою.

Наукові завдання статті. Завдання робити відповідать поставленій меті та охоплюють розгляд таких питань: 1) аналіз понять “символіка вертикалі” та “символіка горизонталі” з точки зору їх відображення в свідомості людини; 2) виокремлення основних критеріїв виділення символів вертикалі та горизонталі в текстах жанру казки; 3) визначення шляхів адекватної передачі зазначеної символіки у перекладі. Пошук відповідей на зазначені питання реалізується на матеріалі англійських та українських казок та їх перекладах на цільову мову.

Об’єкт дослідження становить символіка вертикалі та горизонталі в українських та англійських народних та літературних казках. **Предметом** розвідки виступає специфіка відтворення зазначеної групи простору в цільовій мові.

2.1. Символіка вертикалі та горизонталі у свідомості людей

Найстародавній горизонтальний “символічний словник” (термін – М. О. Новикової та І. М. Шами) культури різних народів був сформований трьома основоположними протиставленнями – спереду / позаду, справа / зліва та сторонами світу (південь / північ, схід / захід), – тоді як вертикаль охоплювала розташування зверху вниз, протиставлення закритий / відкритий простір, центр / периферія тощо [10, с. 46–47]. Такі опозиції і понині не втратили своєї символічної цінності у сучасному світі. Окрім первинних, фізичних смислів, таким протиставленням притаманні і вторинні значення: оцінні (добре / погано), морально-етичні (добро / зло) та духовно-релігійні (божественне / демонічне) [там само].

Перша опозиція, спереду / позаду, не є символічно полярною. Незважаючи на те, що у християнстві “попереду” асоціюється зі світом добра, світла, божественної сили, а “позаду” – навпаки, зі злом, піль-

мою, хаосом та диявольськими створіннями, оцінна амбівалентність двох горизонтальних орієнтацій залишається непорушною: “спереду” людину чекає щось невідоме та незвідане, тоді як “позаду” приховує у собі найглибші першоджерела буття, його владу та силу [10, с. 46]. По вертикалі все, що спереду, поєднується з верхом, а все, що позаду, співвідноситься з низом.

Інша архаїчна опозиція, справа / зліва, пов'язана зі спеціалізацією рук людини та півкуль її головного мозку. Усе, що розташовано по праву руку, характеризує людський, соціальний світ, тоді як все, що зліва, – хаотичне, нелюдське, ненормальне. У вертикальному зрізі саме право співвідноситься з рухом вверх, до неба.

Характеризуючи сторони світу, слід зазначити, що кожна зі сторін пов'язана, насамперед, зі світовою, сонячною та добовою символікою. Схід – це ранок, зоря, весна, рай; захід – вечір, рух вниз, осінь, край світу; північ (пів ночі) розташована зліва від священного сходу, характеризує вселенське підземелля, морок та смерть, зиму; південь (пів дня) – сонце, вверх, апогей життя, літо [10, с. 47].

2.2. Актуалізація символіки вертикалі та горизонталі у казках та способи її відтворення

Досліджуючи українські та англійські народні казки, варто наголосити, що саме в українських казках символіці вертикалі / горизонталі надається важливе контекстуальне значення. Особливо в українських чарівних казках символіка зазначених груп актуалізується через опозиції справа / зліва по горизонталі та зверху / знизу по вертикалі. Розглянемо приклади, що містять у собі символіку вертикалі та горизонталі, а також способи її відтворення у цільовій мові:

ВТ1: “Кілька кораблів їхало попереду й кілька позаду, а він саме всередині. Як виїхав він саме наперед моря, корабель його і став [...]. І посилає той купець норця, щоб пірнув у море та подивився, за що він там зачепився. Пірнув той норець у море, дивиться – а на дні моря стоїть дід, однією рукою держить корабель” [16, с. 463].

Перше виділене словосполучення актуалізує символіку центру, оскільки мова йде про середину моря, де зупиняється корабель, який також знаходиться в центрі групи торговельних суден. Отже, насамперед, персонаж прибуває на те місце, де він повинен пройти основне випробовування, а саме прийняти доленосне рішення, від якого залежить його життя. *Море* – це важливий універсальний символ простору, який наділений великою кількістю амбівалентних значень. Враховуючи міфологічне коріння народних казок, доцільно зупинитися на такому значенні цього символу для фольклорних творів, як “джерело початку життя, а також смерті” [6, р. 514]. В уявленнях українців, як і більшості індоєвропейських народів, *море* виступає символом невідомого,

чужого, але водночас сакрального простору, в якому проживають душі померлих. У контексті казки дід виступає антагоністом твору, а тому проживає по вертикальному зрізі внизу, на дні моря, та наділений владою обирати, кому подарувати життя, а на кого напустити смерть. Проаналізуємо наведений приклад у перекладі:

ПТ1: “*Some of the ships sailed ahead of him, others behind, while his ship sailed in the middle. When his ship reached the very center of the sea, she stopped all of a sudden [...]. So the merchant had a diver go down and see what the ship was caught on. The diver swam under the hull and saw an old man sitting on the bottom of the sea*” [24, р. 51].

В англійській лінгвокультурі, *sea* виступає як “a universal symbol of life; it denotes an ambivalent situation. As the begetter of monsters, it is the abysmal abode *par excellence*, the chaotic source which still brings forth base entities ill-fitted to life in its aerial and superior forms” [21, р. 241]. *Sea* також репрезентує “the sea of life which has to be crossed” [22, р. 121]. Перекладачу вдається зберегти не лише універсальне значення самого символу *моря*, але й символіку центру та вертикалі, які виражені відповідними маркерами.

У казці, що аналізується, наявні також символи горизонталі, які актуалізуються у межах опозиції справа / зліва, наприклад:

ВТ2: “*Піди цією дорогою; іди, іди, поки не дійдеш до стежечки, що лежатиме вліво [...]. Як пройдеш уже це місце, побачиш наліво, на леваді, хатку на курячій ніжці. Ти йду туди: там я живу*” [16, с. 466].

Ліво в опозиції до *права* вказує на щось чуже, нелюдське, надприродне, і в той самий час, стародавнє. Усе, що знаходиться зліва, постає чимось небезпечним, хаотичним, магічним, та водночас сакральним, а також вираженням жіночого начала. Саме ці значення актуалізуються у наведеному фрагменті, оскільки головна героїня казки належить до іншого світу, а тому все, що з нею пов'язано, повинно актуалізуватися через відповідну символіку. *Ліва* сторона, хоч і вказує на зв'язок з надприродними силами, з якими зіштовхується головний герой, все ж, несе у собі позитивне оцінне значення, адже сама головна героїня допомагає протагоністу впоратись з випробовуванням та, зрештою, стає частиною “свого” світу для головного персонажа.

Перекладознавчий аналіз цільового фрагменту демонструє певні зміни, внесені перекладачем в опис дій, що має виконати головний герой:

ПТ2: “*Walk down this road until you come to a footpath on your left [...]. After you have left all these places behind you, you will see a hut on chicken's feet to your right in a meadow*” [24, р. 54].

У першому реченні цільового фрагменту перекладач зберігає універсальне значення символу, однак у другому реченні чомусь замінює *left* на *right*, при цьому повністю змінює символічний контекст відрізка, оскільки, як вже відомо, *права* (*right*) сто-

рона відповідає за людській “свій” світ, правильний та впорядкований. Таке рішення можна виправдати у тому випадку, якщо перекладач хотів наголосити на тому, що право – це обов’язково щось добре, а бажання головної героїні допомогти якраз вказує на те, що вона наділена позитивними якостями. Можливо, причина замінити слово *left* на *right* є більш “приземленою”: перекладач для того, щоб уникнути тавтології в реченні, з урахуванням того, що в ньому повторюється лексема *left* у якості третьої форми дієслова, замінює одну горизонтальну орієнтацію на іншу. Тоді у такому випадку таке перекладацьке рішення не є адекватним, оскільки перекладач не впорався із завданням зберегти символічне значення, а зупинився на відтворенні лексичного.

Проаналізуємо ще один приклад актуалізації символіки вертикалі та горизонталі в казках:

BT3: “*At last, one day, the stepmother thought to get rid of her altogether; so she handed her a sieve and said to her: «Go, fill it at the Well of the World's End and bring it home to me full, or woe betide you». For she thought she would never be able to find the Well of the World's End, and, if she did, how could she bring home a sieve full of water?»* [25, p. 215].

У прикладі словосполучення *the World's End* виступає символічним маркером сторін світу, зокрема заходу. Якщо подорож на схід завжди вважалась (в межах християнської традиції) шляхом пошуку раю, а прибуття будь-якого персонажу з тієї ж сторони світу знаменувало спасіння, то все, що пов’язано із заходом, постає діаметрально протилежним. Саме на заході розташовується край світу, місце, що межує з амбівалентним або найчастіше негативним іншосвітом. Так, негативний персонаж казки відправляє дівчину до незвіданого, і відповідно, “чужого” місця. У цільовому фрагменті відтворення цього словосполучення не викликає жодних труднощів:

PT3: “*...а далі надумала звести дівчину зі світу: От дає вона падчірці решето та й каже:*

– Піди на край світу, там є криниця. Принеси мені звідтіля решето води. А ні, то й додому не вертайся!” [2, с. 54].

Перекладач використовує словниковий еквівалент, символічне значення якого співпадає зі значеннями вихідної одиниці, а відтак, словосполучення передане адекватно. Ще один символ, *криниця*, що належить до символіки кордону та іншого світу, також відтворений достовірно у тексті перекладу, насамперед, завдяки універсальності своїх значень у різних культурах.

На відміну від народних казок, в літературних казках символіка вертикалі та горизонталі зустрічається частіше:

BT1: “*She would have put him on her right hand, and smiled at him, and he would have never left her side, but would have made her his playmate, and taught her all kinds of delightful tricks*” [28, p. 49].

Лексема *right* відповідає за людський світ, соціально-впорядкований, де все чітко та *правильно*. Тут герой казки поки що не розуміє, хто він є насправді для оточуючих. Незважаючи на те, що карлик, виступаючи основним позитивним персонажем казки, проживає у лісі, а його єдиними друзями є пташки та ящірки, він сподівається стати “правою рукою” принцеси, її вірним другом. Перекладачі зберігають символіку горизонталі у цільових фрагментах, відтворивши її за допомогою словникового відповідника:

PT1: “*Вона посадила б його праворуч себе і всміхалася б до нього, і він би ніколи не відходив від неї, зробив її своїм другом і навчив різних-різних захопливих витівок*” [4, с. 93];

PT2: “*Вона б посадила його праворуч од себе, усміхалася б до нього, і він би від неї ніколи не відійшов, а став би її другом, навчив би безлічі цікавих ігор*” [15];

PT3: “*Вона б посадила його праворуч від себе і всміхнулася йому, і він більш ніколи б її не покинув, а грався б із нею разом і показав їй безліч цікавих речей*” [3, с. 87].

Окремої уваги заслуговує твір Оскара Уайльда *The Fisherman and his Soul*, в якому використовується символіка горизонталі через кореляцію сторін світу. Розглянемо два фрагменти, де автор описує значення сторін світу (відповідно до християнської традиції):

BT2: “*And the Soul said to him, ‘When I left thee I turned my face to the East and journeyed. From the East cometh everything that is wise’* [28, p. 86];

BT3: “*And the Soul said to him, ‘When I left thee, I turned my face to the South and journeyed. From the South cometh everything that is precious’* [28, p. 97].

Саме ці дві сторони світу обрані автором не випадково. Південь та схід належать до символіки верху, світла, правої сторони, а тому загалом несуть у собі позитивне оцінне значення, на відміну від заходу та півночі, що асоціюються із заходом сонця, яке спускається вниз у світ підземелля півночі. У наведених фрагментах схід виступає як сторона світу, з якої йде мудрість, пророцтво, нове вчення, а південь характеризує світогляд людини, пов’язаний із сонцем, а тому символічними маркерами останньої виступатимуть символи золотого та жовтого кольорів (з цим пов’язана лексема *precious* у другому фрагменті, яка тлумачиться як “of very great value or worth” [26]). Розглянемо варіанти відтворення проаналізованих фрагментів:

PT2: “*Після того, як я залишила тебе, я повернулася обличчям до Сходу і вирушила в далеку дорогу. Зі Сходу приходять усе мудре*” [4, с. 119];

PT3: “*Коли я залишила тебе, я повернулася обличчям до Півдня і вирушила в дорогу. Адже з Півдня приходять усе, що є на світі дорогоцінним*” [4, с. 126].

Як бачимо, перекладач не відходить від тексту оригіналу та зберігає усі символи горизонтального

виміру, зокрема лексичні одиниці, що позначають сторони світу, а також відтворює їхні маркери у цільовому тексті.

Аналізуючи переклад наведених вище фрагментів іншими перекладачами, слід узагальнити, що в обох перекладах (Д. О. Радієнко та Т. Некряч) також зберігаються як лексеми на позначення двох частин світу, так і їх символічний маркер, виражений у слові *precious*.

Характеризуючи англійські казки загалом, можна стверджувати, що символіка горизонталі, зокрема опозиція справа/зліва, застосовується і в американських літературних казках, наприклад:

BT4: *"Then the wizard cast a wizzy spell and mumbled several very learned words in the wizardese language over the glass dog. Whereupon the little animal first wagged its tail from side to side, then winked his left eye knowingly, and at last began barking in a most frightful manner"* [19, p. 22].

Використання лексичної одиниці *left* знову ж таки вказує на приналежність тварини до чарівного світу. Розглянемо, чи зберігає перекладач цю просторову орієнтацію у перекладі:

PT4: *"Тоді чаклун начаклував чудових чарів і пробурмотів над тим скляним псом кілька дуже вчених слів чаклунською мовою. Після чого тваринка спершу помахала з боку на бік хвостиком, потім свідомо моргнула лівим оком і, нарешті, почала гавкати вельми страшно"* [1, с. 22].

Як бачимо, у цільовому фрагменті ця ознака передається за допомогою словникового еквівалента, що зберігає усі символічні значення, притаманні оригінальній лексемі.

3. Висновки. Окресливши специфіку актуалізації символіки горизонталі та вертикалі в народних та літературних казках, доходимо висновку, що найпоширенішою опозицією горизонтального виміру, що використовується як сюжетно-композиційна деталь твору, насамперед, в українських народних казках, виступає протиставлення справа/зліва. В англійських народних казках символи зазначеної групи використовуються спорадично, що не можна сказати про англійські літературні казки, де увага приділяється символіці горизонталі, зокрема опозиціям справа/зліва та протиставленням сторін світу.

Відтворення символіки горизонталі та вертикалі, як окремої групи символів простору, майже не викликає труднощів у перекладачів, оскільки такі символи належать до універсальних та зазвичай співпадають у різних культурах як за денотативним, так і символічним значенням, а також своєю оцінністю. Зустрічаються поодинокі випадки полярної зміни горизонтальної орієнтації, найчастіше в парі справа/зліва, що, імовірно, пов'язано з суб'єктивним баченням перекладача.

Окреслюючи перспективи подальшого дослідження, варто зауважити, що окрему увагу слід приділити вивченню актуалізації інших груп символіки простору, зокрема символів кордону, контакту, центру тощо, та їх взаємодії між собою для розгортання символічного коду кожної окремої казки, що сприяє проясненню єдиної макросемантики символів цілого тексту, а тому потребує адекватного відтворення у цільовому тексті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Американські казки / Лаймен Френк Баум ; пер. з англ. О. Негребецького ; іл. К. Лавра. Київ : Знання, 2017. 159 с.
2. Англійські народні казки / упорядкування, вступ. слово та переказ. з англ. О. І. Тереха. Київ : Веселка, 1980. 151 с.
3. Вайлд О. Кентервільський Привид / пер. з англ. Д. О. Радієнко; худож.-оформлювач О. А. Гугалова. Харків : Фоліо, 2018. 155 с.
4. Вайльд О. Хлопчик-зірка та інші казки / пер. з англ. І. В. Корунець. Київ : Знання, 2016. 207 р.
5. Верхотурова Н. А. Текстоборазующая функция символа «Колокол» в европейской и американской поэзии конца XVIII-XIX в. в русских переводах // Вестник Том. гос. ун-та. 2013. №372. С. 19–24.
6. Енциклопедичний словник символів культури України: 5-е вид. / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гавришенко В. М., 2015. 912 с.
7. Кикоть В. М. Підтекстовий образ, символ та переклад // Філологічні трактати. 2013. Т. 5. № 2. С. 43–57.
8. Лосев А. Ф. Проблема символа и реалистическое искусство : 2-е изд., испр. Москва : Искусство, 1995. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Los_PrSimv/index.php (дата звернення: 27.02.19)
9. Лотман Ю. М. Семиосфера. Санкт-Петербург : Искусство, 2000. 704 с.
10. Новикова М. А., Шама И. Н. Символика в художественном тексте. Символика пространства. Запорожье : СП «Верже», 1996. 172 с.
11. Панасенко К. О. Символика поетического текста как объект перевода (на материале украинских та російських перекладів англійської поезії XIX-XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук : 10.02.16 – «Перекладознавство». Херсон, 2015. 22 с.
12. Пирс Ч. Начала прагматизма. В 2-х томах. Том 1. М. : Алетея, 2000. 318 с.
13. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2012. 375 с.
14. Соколова В. В. Когнитивный аспект представления символа в параллельных поэтических текстах: дис. ... доктора філол. наук : 10.02.20. Уфа, 2006. 201 с.

15. Уальд О. Зоряний хлопчик. Казки / пер. з англ. Тетяна Некряч. Київ : КМ-Букс, 2011. 288 с. URL : <http://testlib.meta.ua/book/162013/> (дата звернення : 12.07.2019).
16. Українські народні казки / за ред. С. В. Хрустальова. Ірпінь, 1996. 656 с.
17. Флоренский П. История философии : Запад – Россия – Восток // Книга третья : Философия XIX – XX в.) : 2-е изд. Москва : «Греколатинский кабинет» Ю. А. Шичалина, 1999. С. 385–386.
18. Шелестюк Е. В. О диалектике устойчивости и изменчивости концепта и символа // Язык. Культура. Коммуникация. 2004. С. 178–187.
19. Baum L. American Fairy Tales. Київ : Знання, 2017. 159 p.
20. Campbell J. The Hero with a Thousand Faces. Princeton : Princeton University Press, 2004. 403 p.
21. Cirlot J. E. Dictionary of symbols: 2nd ed. / transl. by J. Sage. London : Routledge, 1990. 508 p.
22. Cooper J. C. An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols. London : Thames & Hudson, 1987. 208 p.
23. da Silva F. V. Metamorphosis : The Dynamics of Symbolism in European Fairy Tales. New York : Peter Lang, 2002. 278 p.
24. How Ivan Went to See the Sun / transl. by A. Bilenko. Kiev : Dnipro Publishers, 1989. 260 p.
25. Jacobs J. English Fairy Tales. Pennsylvania : A Penn State Electronic Classics Series Publication, 1890. 295 p. URL : <https://archive.org/details/englishfairytal00jacogoog/page/n46> (дата звернення : 07.01.19).
26. Precious // Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/precious> (дата звернення : 24.05.2019).
27. Ukrainian Folk Tales / transl. from the Ukrainian by I. Zheleznova. Kiev : Dnipro Publishers, 1985. 391 p.
28. Wilde O. The House of Pomegranates. London : James R. Osgood Mclvaine & Co, 1891. 158 p.

REFERENCES

1. Amerykanski kazky / Lyman Frank Baum ; transl. by O. Nahrebetskyi ; pic. K. Lavra. Kyiv : Znannya.
2. Angliyski narodni kazky [English folk tales] (1980) / transl. by O. Terekh. Kyiv: Veselka.
3. Vayld, O. (2018). Kentervilskiy Pryvyd [The Centerville Ghost] / transl. by D. O. Radiyenko. Kharkiv: Pholio.
4. Vayld, O. (2016). Khlopchyk-zirka ta inshi Kazky [The Star-boy and other fairy tales] / transl. by I. V. Korunets. Kyiv: Znannya.
5. Verkhoturva, N. A. (2013). Tekstoobrazuyuschaya funktsiya simbola «Kolokol» v yevropeyskoy i amerikanskoj poesii XVIII-XIX v. v russkikh perevodakh [Text-forming function of the «Kolokol» symbol in the European and American poetry of the XVIII-XIX] centuries in Russian translations]. Vestnik Tomskoho gosudarstvennogo universiteta – Messenger of Tomsk State University, 372, 19–24 (in Russian).
6. Entsyklopedychniy slovnyk symboliv kultury Ukrainy [The Encyclopedia of the symbols of Ukraine] (2015) / ed. by V. P. Kotsur, O. I. Potapenko, V. V. Kuybidy. Korsun-Shevchenkivskiy: FOP Havryshenko V. M.
7. Kykot, V. M. (2013). Pidtekstovyi obraz, symvol ta pereklad [Sub-textual image, symbol and translation]. Filolohichni traktaty – Philological Tractates, 2 (5), 43–57 (in Ukrainian).
8. Losev, A. F. (1995). Problema simbola i realisticheskoye iskusstvo [The problem of symbol and realistic art]. Moskva: Iskusstvo. Available at: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Los_PrSimv/index.php
9. Lotman, Yu. M. (2000). Semiosfera [Semisphere]. Sankt-Peterburh: Iskusstvo.
10. Novikova, M. O., and Shama, I. M. (1996). Simvolika v khudozhestvennom tekste. Simvol prostranstva [Symbols of an artistic text. Symbols of space]. Zaporozhye: «Verzhe».
11. Panasenko, K. O. (2015). Symvolika poetychnoho tekstu yak obyekt perekladu. Avtoref. diss. kand. filol. nauk [The symbolism of poetic texts as an object of translation. Cand. philol. sci. diss. synopsis]. Kherson: Khersonskiy derzhavnyi universitet (in Ukrainian).
12. Pirs, Ch. (2000). Nachalo prahmatisma: tom 1 [The rise of pragmatism: vol. 1]. Moskva: Alteya.
13. Rebriy, O. V. (2012). Suchasni kontseptsiyi tvorchosti u perekladi. Monohrafiya [Modern concepts of creativity in translation. Monograph]. Kharkiv. nats. un-tu im.V.N. Karazina. – V.N. Karazin Kharkiv. National Univ. (in Ukrainian).
14. Sokolova, V. V. (2006). Kognitivnyi aspekt predstavleniya simbola v parallelnykh poeticheskikh tekstakh. Diss. kand. filol. nauk [The cognitive aspect of symbolic representation in parallel poetic texts. Cand. philol. sci. diss.]. Ufa: Bashkirskiy gosudarstvennyi universitet. 201 p. (in Russian).
15. Uayld, O. (2011). Zoryanyy khlopchyk [The Star Boy] / transl. by T. Nekryach. Kyiv: KM-BUKS. Available at: <http://testlib.meta.ua/book/162013/>
16. Ukrainski narodni kazky [The Ukrainian Folk Tales] (1996) / ed. by S. Khrustalyova. Kyiv: Irpin.
17. Florenskiy, P. (1999). Istoriya filosofiya: Zapad – Rossiya – Vostok [The history of philosophy: West – Russia – East]. Moskva: «Hrekolatinskiy kabinet» Yu. A. Shychalina.
18. Shelestyuk, Ye. V. (2004). O dialektike ustoychivosti i izmenchivosti kontsepta i simbola [As to the dialectics of variability / invariability of concept and symbol]. Yasyk. Kultura. Kommunikatsiya – The language, culture and communication. Chelyabinsk: URAO, 178–187.
19. Baum, L. (2017). American Fairy Tales. Kyiv: Znannya.
20. Campbell, J. (2004). The Hero with a Thousand Faces. Princeton: Princeton University Press.
21. Cirlot, J. E. (1990). Dictionary of symbols: 2nd ed. / transl. by J. Sage. London: Routledge.
22. Cooper, J. C. (1987). An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols. Thames & Hudson.
23. Da Silva, F. V. (2002). Metamorphosis: The Dynamics of Symbolism in European Fairy Tales. New York: Peter Lang.
24. How Ivan Went to See the Sun (1989) / transl. by A. Bilenko. Kiev: Dnipro Publishers.

25. Jacobs, J. (1890). English Fairy Tales. Pennsylvania: A Penn State Electronic Classics Series Publication. Available at: <https://archive.org/details/englishfairytal00jacogoog/page/n46>
26. Precious // Cambridge Dictionary. Available at: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/precious>
27. Ukrainian Folk Tales (1985) / ed. by I. Zheleznova. Kyiv: Dnipro Publishers.
28. Wilde, O. (1891). The House of Pomegranates. London: James R. Osgood McIlvaine & Co.,

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ / INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Боловик Анна Анатольевна – аспирантка кафедри англійської і німецької філології і перекладознавства імені професора І. В. Корунца Київського національного лінгвістического університету; Orchid: orcid.org/0000-0001-5362-5328; Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=nxrPXA4AAAAJ&hl=ru>

Volovyk Anna – a post-graduate student at I. V. Korunets Department of English and German Philology and Translation of Kyiv National Linguistic University; Orchid: orcid.org/0000-0001-5362-5328; Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=nxrPXA4AAAAJ&hl=ru>